

« zurück blättern vor »

LUFT subst. m., ab 1563; auch *locht*, *loft*, *lucht*. **1)** ‘Zustrom frischer Luft, Windzug, Durchzug’ – ‘dopływ świeżego powietrza, przewiew, przeciąg’: 1563 BibRadz Iob 32/19, SPXVI *Oto żywot moy iest iáko wino przez loftu [En venter meus quasi mustum absque spiraculo] á iáko nowe naczynia ktore sie od niego pukáią.* ◦ (†1611) 1613 Syr.Ziel. 800, L *Flasza niech tylko będzie chustą sowitzą nakryta, bo gdyby ten oleiek nie miał bynaymniey luftu, śmierdziałby.* ◦ (1703) 1705 Chośc.Job 121, L *Wino, dla ciasnego szpontu, gdy loftu nie ma, dno wysadza z gruntu.* ◦ (1826–1837) 1963 Magier 147 *wszystkie fajki na powrót do domu pozwoził, bo nikt nie chciał kupić fajki bez luftu.* ◦ vor 1939 LSP *nie rób luftu, bo głowę urwie.* – (SŁA), SPXVI, L, SW, LSP. **2)** ‘Luft; strenger Geruch’ – ‘powietrze; duszący zapach, swąd’: 1600 PiotrStał 85, SPXVI *Náwet / co to zá ták mocny zapách: co zá przenikáiący duch: y nie wiem co zá część niebieskiego lufttu z wyśoká s[pu]szczóna.* ◦ †1896 Kaczk., SW *Pięknie śpiewacie, ale już wasze płuca są jak miech, co mu luftu brakuje.* ◦ vor 1902 SW *Od trupów był L[ucht].* ◦ 1953 Straszewicz 230 *on wyjdzie na świeży luft, jak się przewietrzy, zaraz wróci.* – SPXVI, SW, LSP, DOR (przestarz.). **3)** ‘Öffnung in der Wand, in der Regel zur Durchlüftung’ – ‘otwór w ścianie, zwykle dla zapewnienia przewiewu’: (1691) 1907 PotFrasz 283, SP17 *Chcę kęs uchylić lochtu.* ◦ 1696 Bardz.Tr. 492, L *Etnéyfski komin do góry wywiedzie, W otwartéy górze locht rozwiedzie.* ◦ 1743 BystrzInf P2V, SP17 *z żelaza [...] odlewa się Jfera, we wnętrz próżna, z iednym tylko lochtem do ofadzenia rurki.* ◦ (1782) 1794 Bud.Wiej. 68, L *Prości rzemieśnicy wszystkie w budowaniu otwory, dawane dla oddechlu, zowią z Niemieckiego luftami.* ◦ 1864 Pam.Radziw. 6, DOR *W ścianach tej klatki była pewna ilość luftów okrągłych wchodowych i wychodowych dla gołębi.* ◦ (1884) 1930 Jeż Rotuł. 369, DOR *Podziemie (...) w którym panowałyby ciemność zupełna, gdyby nie lufty, przepuszczające światło z góry.* – L, SWIL, SW (m.u.), DOR (daw.). **4)** ‘Rauchabzugskanal’ – ‘przewód dymowy’: 1781–1782 Kluk Kop. 2 140, L *Otwory w piecyku albo lufty.* ◦ 1853 Fel.E.Syb.I 210, DOR *Dobrze zbudowane piece, z podwójnie zamkniętym luftem.* ◦ (†1912) 1948–1952 Prus Now.I 119, DOR *Podpaliła węgle, zasunęła luft.* ◦ vor 1939 LSP *nie należy zasuwac luftu, dopóki tleją w piecu węgle.* – (SŁA), L, SWIL, SW, LSP, DOR (przestarz.). **5)** *do luftu* ‘jmd., der zu nichts geeignet ist, etw., das nichts wert ist’ – ‘ktoś niezdatny do niczego, coś nic nie warte’: 1911 Trub.nr 9 s.8, WIECZ *Baba w domu mi dołała, bo “Maticza” tańczyć chciała, jam do luftu był.* ◦ (1938) 1949 Bogusz.Aniel. 90, DOR *Te tańcuchy [na choinke] do luftu. Przecież ciocia widzi, jakie porwane i wyblakłe.* – (SŁA), DOR (fraz. posp.). ◊ **Var:** *locht* subst. m., (1691) 1907 PotFrasz 283, SP17 ◦ 1696

Bardz.Tr. 492, L ◦ [LBel.] 1743 BystrzInf P2V, SP17 – (SŁA), L (zan.), SW (stp.); *loft* subst. m., 1563 BibRadz Iob 32/19, SPXVI ◦ [LBel.] (1703) 1705 Chrośc.Job 121, L – (SŁA), SPXVI, L, SW (stp.); *lucht* subst. m., vor 1902 SW – (SŁA), SW (gw.); *luft* subst. m., 1600 PiotrStał 85, SPXVI – (SŁA), SPXVI, L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◊ **Etym:** nhd. *Luft* subst. m., ‘Zugwind, Luft in Bewegung; Luft im freien Raum; Stubenluft, Kerkerluft im Gegensatz zur freien Luft; enge, dumpfe, verdorbene Luft; ein Nichts’, GRI, nur für Inh. 1, 2, 5. ◊ **Konk:** ↑*luftloch*, ↑*oberluft*. ◊ **Der:** *luftowy* adj., ‘luft-’, (1782) 1794 Bud.Wiej. 292, L *Piec taki mieć musi cztery dziury luftowe*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 3, 4; *lufcik* subst. m., ‘Belüftungsfenster’, 1859 Wol.Dom.I 37, DOR *Czyby nie można lufcika otworzyć (...) odór od kapusty strasznie mi działa na nerwy*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 3, 4; *luftowy* adj., ‘eine Art obergäriges Bier’, 1865 Kur.Świąt. nr 33 s.2, WIECZ, zuerst geb. Sw. ❖ Inhalt 3 gibt es im Deutschen nicht, er ist wohl eine Sonderentwicklung des Inhalts 1. Allerdings kann nicht ausgeschlossen werden, daß es sich um eine Ableitung von ↑*luftloch* durch Wegfall des zweiten Gliedes der Zusammensetzung handelt, zumal LINDE *luftloch* als Stichwort (an zweiter Stelle) zusammen mit *luft* setzt.

« zurück blättern vor »